

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

© Богатирьова Є. М., 2017

Першочерговим завданням податкової реформи України є сприяння економічному зростанню в країні, яке у подальшому сприятиме розширенню податкової бази, і відповідно збільшенню податкових надходжень в бюджет. На сьогодні, інноваційний напрямок розвитку економіки країни є тим підґрунтям, що визначає перспективи її функціонування на світовому рівні.

Зважаючи на Євроінтеграційний курс України, що підтверджується підписанням угоди про асоціацію в 2014 році [1], актуалізується важливість дослідження досвіду проведених податкових реформ в країнах ЄС, який має бути врахований при проведенні наступної податкової реформи. Важливість врахування європейського досвіду податкового реформування підкреслюється у численних працях науковців.

Особливе значення для нашої країни відводиться Європейському досвіду застосування стимулюючої функції податку на прибуток щодо створення умов для інвестиційного та інноваційного розвитку в країні. Особливо актуальним такий досвід є в силу відміни з 2015 року майже всіх пільг стимулюючого характеру по цьому податку в Україні.

Серед стимулів інвестиційного та інноваційного характеру у країнах Європи застосовують інвестиційну знижку, інвестиційний кредит, інвестиційні канікули, прискорену амортизацію та інші стимули.

Найбільшого розповсюдження отримали такі податкові пільги як інвестиційна знижка (застосовується у таких країнах як Бельгія, Італія, Іспанія, Греція, Угорщина, Чехія та інших) та інвестиційний кредит (у Словаччині, Туреччині, Іспанії, Франції, Португалії та інших країнах). Основним призначенням таких податкових пільг у країнах ЄС є стимулювання розвитку людського капіталу та сприяння інноваційному розвитку.

Інвестиційна податкова знижка є різновидом податкової пільги з податку на прибуток, яка дозволяє зменшувати базу оподаткування на певну частину витрат, перш за все інноваційного характеру. Така пільга застосовується у більшості країн ЄС, розмір якої варіюється в залежності від виду витрат, характеристики підприємства, депресивності регіону та інших факторів.

Інвестиційна знижка є одним з інструментів стимулювання проведення досліджень та розробок (наприклад, у Великобританії ставка інвестиційної знижки на такі витрати складає 100 %, 150 % та 125 % від суми витрат в залежності від розміру підприємств); збільшення ступеня відтворення людського капіталу (наприклад, у Нідерландах інвестиційна знижка по витратах на оплату праці працівників у сфері досліджень та розробок складає 40 % від обсягу витрат); заохочення збільшення капітальних активів у пріоритетні галузі економіки (наприклад, в Чехії застосовується податкова знижка на такі витрати у сільському господарстві та лісового господарстві в розмірі 20 % від їх обсягу) та інше [2, с. 252-280].

Інвестиційний податковий кредит, на відміну від інвестиційної знижки, яка зменшує оподатковувану базу, впливає на загальну суму податкових зобов'язань платника податку. В країнах ЄС застосовується простий та прирістний інвестиційний кредит. Останній стимулює до збільшення витрат, перш за все інноваційного характеру в порівнянні з попереднім роком, на відміну від простого, який направлений на стимулювання суб'єктів господарювання до здійснення інвестиційної та інноваційної діяльності взагалі [3].

Сума інвестиційного кредиту, як і перелік витрат, що включається до його складу визначається в кожній країні окремо. Так, базою для застосування інвестиційного податкового кредиту можуть виступати:

- витрати на науково-дослідну та дослідно-конструкторську роботу (НДДКР) (інвестиційний податковий кредит до цієї групи витрат застосовується в Іспанії та Ірландії за ставкою 20 %);
- інвестиції в матеріальні активи та нематеріальні активи, що пов'язані із НДДКР та захистом та поліпшенням навколишнього природного середовища (застосовується в Іспанії за ставкою 10 %);
- інвестиції в інші капітальні активи (наприклад, у Люксембургу застосовується інвестиційний податковий кредит за ставками 6 % та 8 % в залежності від обсягу інвестицій);
- витрати на оплату праці працівників, що задіяні в дослідженнях та розробках (наприклад, а Іспанії ставка інвестиційного податкового кредиту до цієї групи витрат складає 20 %).

Крім того, в окремих країнах застосовується обмеження щодо суми витрат, які можуть бути віднесені до інвестиційного податкового кредиту. Так, наприклад в Португалії сума інвестиційного податкового кредиту обмежена 10 % від обсягу податкових зобов'язань платника з податку на прибуток; у Франції встановлена максимальна сума 8 млн. євро; в Люксембургу пільга обмежена 5 млн. євро або 30 % від обсягу податкових зобов'язань по податку; в Іспанії – 35 % від оподаткованого прибутку на інше.

Вважаємо необхідним застосування в Україні однієї з цих пільг як обов'язкової міри для підтримки розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності в країні.

Рівень оподаткування капіталу в Україні є не вищий за рівень оподаткування у країнах ЄС, в той же час низька ефективність податкових пільг не дозволяє їм виступати дієвим засобом стимулювання розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності. В результаті діагностики податкових реформ на економіку було виявлено прямий пропорційний зв'язок між обсягом наданих податкових пільг та показниками інвестиційно-інноваційної активності підприємств. Тому, наступним стратегічним орієнтиром податкового реформування в Україні визначаємо необхідність запровадження податкових пільг інвестиційно-інноваційного характеру.

На нашу думку, більш пріоритетним для України на сьогодні є саме запровадження податкового інвестиційного кредиту, перевагами якого є легкість обрахунку, прозорість та доступність визначення суми вивільненого прибутку в результаті його застосування. Крім того, саме запровадження податкового інвестиційного кредиту було одним з векторів проведення податкової реформи згідно концепції реформування податкової системи Міністерства фінансів України в 2015 році [4], яку так і не було реалізовано.

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом / Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631
2. Податкові трансформації в ЄС та податкова політика України в контексті євроінтеграції: моногр. / А. І. Крисоватий, В. М. Мельник, Т. В. Кошук; за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 236 с.
3. Богатирьова Є. М. Стратегічні орієнтири проведення податкової реформи в Україні в умовах Європейської інтеграції [Електронний ресурс] / Є. М. Богатирьова, В. П. Хомутенко // Електронне фахове видання «Ефективна економіка». – 2015. – №10. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
4. Податкова реформа: факти та цифри / Міністерство фінансів України. – 2015. – Вересень. – 52 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/567038854c68e.pdf>